

SỰ CẦN THIẾT PHẢI NGHIÊN CỨU, XÂY DỰNG HOÀN THIỆN HỆ THỐNG TIÊU CHUẨN THỐNG KÊ NHÀ NƯỚC

Trần Tuấn Hưng

Vụ trưởng Vụ Phương pháp chế độ và Quản lý chất lượng thống kê - TCTK

Việt Nam đã có nhiều tiêu chuẩn nhà nước trong nhiều lĩnh vực khác như kế toán, kiểm toán, xây dựng ... Tuy nhiên, Việt Nam hiện chưa có bất kỳ nghiên cứu nào về Tiêu chuẩn Thống kê hoàn chỉnh đối với từng biến dữ liệu cụ thể - loại dữ liệu sơ cấp dùng để tổng hợp nên các chỉ tiêu thống kê tổng hợp cho các lĩnh vực kinh tế - xã hội. Các tiêu chuẩn thống kê đối với biến dữ liệu cụ thể đòi hỏi phải có quy chuẩn về các khái niệm cơ bản về biến dữ liệu, cách thức thu thập dữ liệu (cách mã hóa dữ liệu ra sao, đơn vị thống kê là gì, cần hỏi câu hỏi nào để thu được dữ liệu đó), xử lý phân tích, dữ liệu (phân tổ dữ liệu, bảng phân loại nào cần được sử dụng), hiệu chỉnh dữ liệu (gắn dữ liệu đối với dữ liệu bị thiếu, không hợp logic), trình bày dữ liệu (các loại kết quả đầu ra) và diễn giải dữ liệu.

Trong khi đó, các tài liệu có tính quy định về chuẩn thống kê hiện đang được sử dụng tại các cơ quan sản xuất dữ liệu thống kê có thể kể đến như Danh mục và Nội dung hệ thống chỉ tiêu thống kê quốc gia; hệ thống chỉ tiêu cấp tỉnh, huyện, xã; hệ thống chỉ tiêu bộ, ngành mới dùng ở mức quy định tên chỉ tiêu tổng hợp, nội dung chỉ tiêu, phương pháp tính và nguồn dữ liệu nói chung mà chưa đi sâu vào công tác chuẩn hóa cho từng biến dữ liệu. Các bảng danh mục được nghiên cứu, ban hành cũng mới đáp ứng được yêu cầu phân tổ, trình bày dữ liệu

mà chưa giải quyết được các yếu tố khác của biến dữ liệu như mã hóa dữ liệu ra sao, tích hợp dữ liệu như thế nào, danh sách câu hỏi có thể sử dụng để thu thập dữ liệu.

Chất lượng và tính minh bạch của thông tin thống kê nhằm hỗ trợ quá trình ra các quyết định liên quan đến chính sách công ngày càng được quan tâm và đánh giá cao về giá trị. Sự quan trọng của dữ liệu được chỉ ra bằng các báo cáo quan trọng sử dụng nhiều số liệu thống kê, nhiều chỉ tiêu chất lượng cao được sử dụng để theo dõi các chương trình, dự án như Chương trình tái cơ cấu nền kinh tế, chương trình Phát triển bền vững, các chương trình liên quan đến phát triển giới, thanh thiếu niên... Tuy nhiên, để đạt được và duy trì niềm tin của công chúng trong các số liệu thống kê nhà nước đòi hỏi những số liệu thống kê đó là được sản xuất một cách khách quan, minh bạch và độc lập chuyên nghiệp.

Tháng 3 năm 2017, Ủy ban thống kê Liên Hiệp Quốc đã ban hành Khung bảo đảm chất lượng thống kê Liên Hiệp Quốc (UN-SQAF) và hướng dẫn xây dựng Khung bảo đảm chất lượng thống kê quốc gia nhằm hướng dẫn các quốc gia thành viên xây dựng Khung bảo đảm chất lượng thống kê quốc gia (NQAF). Trong khuyến nghị xây dựng Khung bảo đảm chất lượng thống kê quốc gia đó nhiều tiêu chí liên quan đến việc xây dựng, ban hành, quản lý,

sử dụng và phổ biến các tiêu chuẩn thống kê nhằm bảo đảm chất lượng của số liệu thống kê.

Ngày 05/01/2019 Thủ tướng Chính phủ đã ra Quyết định số 01/2019/QĐ-TTg về việc Ban hành Bộ tiêu chí chất lượng thống kê nhà nước đến năm 2030, trong đó có 7 tiêu chí liên quan đến Tiêu chuẩn thống kê. Đó là các tiêu chí:

- CLTK 3.1 - Có đơn vị thực hiện chức năng, nhiệm vụ xây dựng, hoàn thiện và hướng dẫn áp dụng tiêu chuẩn thống kê;

- CLTK 3.2 - Thực hiện việc tổ chức tham khảo ý kiến cơ quan, tổ chức, cá nhân cung cấp thông tin và sử dụng thông tin thống kê trong quá trình xây dựng, hoàn thiện các tiêu chuẩn thống kê;

- CLTK 3.3 - Có các tiêu chuẩn thống kê phù hợp với các tiêu chuẩn, thực hành tốt của quốc tế và khu vực;

- CLTK 3.4 - Phổ biến tiêu chuẩn thống kê và những thay đổi về tiêu chuẩn thống kê (nếu có);

- CLTK 3.5 - Các tiêu chuẩn thống kê trước đây (phiên bản cũ) có sẵn để cung cấp (nếu có nhu cầu);

- CLTK 3.6 - Lưu trữ thông tin thống kê ban đầu theo phân loại thống kê ở mức chi tiết nhất;

- CLTK 3.7 - Công bố, phổ biến các sản phẩm thống kê có kèm theo hoặc có chỉ dẫn đến tài liệu về tiêu chuẩn thống kê liên quan.

Tiêu chí CLTK 3.3 nêu rõ việc phải "Có các tiêu chuẩn thống kê phù hợp với các tiêu chuẩn, thực hành tốt của quốc tế và khu vực".

Chính vì vậy, việc nghiên cứu xây dựng một hệ thống tiêu chuẩn thống kê và thí điểm xây dựng một tiêu chuẩn thống kê cụ thể để từ đó làm tiền đề, xây dựng các tiêu chuẩn thống kê chi tiết cho các lĩnh vực thống kê khác trong tương lai trở thành một nhiệm vụ quan trọng của cơ quan thống kê quốc gia.

Bên cạnh đó, xây dựng và ban hành hệ thống tiêu chuẩn thống kê làm cơ sở vững chắc phục vụ đánh giá chất lượng thống kê, giúp người làm công tác thống kê có các tiêu chuẩn thống nhất, phù hợp với các tiêu chuẩn thông lệ tốt của quốc tế để tuân thủ trong quá trình sản xuất thông tin thống kê.

Có ba lợi thế chính của việc xây dựng và sử dụng phổ biến những tiêu chuẩn thống kê đã được phê chuẩn:

- Bảo đảm chất lượng sản phẩm thống kê;
- Tạo ra bức tranh thống kê toàn cảnh có ý nghĩa về xã hội và kinh tế;
- **Con số sự kiện** đảm bảo thiếu chi phí và tăng cường sự minh bạch.

Vì vậy, nghiên cứu xây dựng, hoàn thiện hệ thống tiêu chuẩn thống kê nhà nước là việc làm cần thiết và có tính cấp bách.

Đối tượng áp dụng của việc nghiên cứu là:

- Trong nội bộ cơ quan Tổng cục Thống kê nhằm bảo đảm dữ liệu được sản xuất theo cách thức và chất lượng thống nhất qua thời gian và qua các cuộc điều tra;
- Ở cấp quốc gia bởi những cơ quan sản xuất dữ liệu thống kê nhằm hỗ trợ việc tích hợp dữ liệu từ nhiều nguồn khác nhau;
- Ở cấp quốc tế nhằm đáp ứng nghĩa vụ báo cáo quốc tế và khuyến khích khả năng so sánh dữ liệu giữa các quốc gia.

Tiêu chuẩn thống kê cho các biến thuộc lĩnh vực giáo dục có thể được sử dụng trong ngành thống kê, các cơ quan thuộc lĩnh vực giáo dục và đào tạo.

Nghiên cứu xây dựng, hoàn thiện hệ thống tiêu chuẩn thống kê nhà nước nhằm cung cấp luận cứ khoa học cho việc ban hành các tiêu chuẩn thống kê nhà nước./.

Căng thẳng giữa Mỹ và Trung Quốc tiếp tục leo thang nhưng đang chuyển sang đối đầu trực tiếp về công nghệ, thay vì đối đầu thương mại. Mỹ đã áp dụng một loạt các biện pháp hạn chế nhằm vào Kế hoạch phát triển các ngành sản xuất công nghệ cao “Made in China 2025” của Trung Quốc. Bên cạnh đó, Mỹ còn chủ trương thực hiện hành động “Mạng lưới sạch” (Clean Network), mở rộng phạm vi phong tỏa các doanh nghiệp công nghệ hàng đầu của Trung Quốc, loại các doanh nghiệp và phần mềm ứng dụng được coi là “không tin cậy” của Trung Quốc ra khỏi nước Mỹ.

Mỹ mở rộng tấn công lĩnh vực công nghệ của Trung Quốc

Theo nhận định của giới chuyên gia, thời gian gần đây, cuộc chiến công nghệ giữa Mỹ và Trung Quốc không ngừng leo thang. Chính quyền của Tổng thống Donald Trump cho rằng, ứng dụng TikTok, WeChat thuộc các doanh nghiệp khoa học công nghệ hàng đầu của Trung Quốc đang trở thành mối đe dọa lớn đối với Mỹ, đồng thời lo ngại các doanh nghiệp công nghệ cung cấp dịch vụ điện toán đám mây của Trung Quốc như Alibaba, Baidu, China Mobile đánh cắp thông tin bí mật quốc gia của Mỹ.

TikTok và WeChat là hai ứng dụng truyền thông xã hội cực kỳ thành công của Trung Quốc và đang sử dụng khá phổ biến trên toàn cầu. TikTok là một ứng dụng điện thoại thông minh để tạo và chia sẻ các video ngắn, được giới thanh thiếu niên ưa thích sử dụng. Theo thống kê, hiện có hơn 100 triệu người dùng ở Mỹ và hàng trăm triệu người đang sử dụng ứng dụng này trên toàn cầu. TikTok thuộc sở hữu của ByteDance - công ty công nghệ Internet đa quốc gia của Trung Quốc, có trụ sở tại Bắc Kinh, được thành lập vào năm 2012. Tính đến tháng 5/2020, ByteDance được báo cáo là có trị giá hơn 100 tỷ USD. Trong khi đó, phần mềm WeChat thuộc công ty cổ phần đầu tư Tencent Holdings Limited, có một mạng lưới các công ty con cung cấp dịch vụ truyền thông, giải trí, Internet, dịch vụ giá trị gia tăng điện thoại di động, và các dịch vụ quảng cáo trực tuyến tại Trung Quốc. Tập đoàn này sở hữu mạng xã hội WeChat với hơn 1 tỷ người sử dụng.

Cả TikTok và WeChat đều đang đạt được số lượng người sử dụng lớn, làm lu mờ các gã khổng lồ công nghệ Mỹ. Chính quyền Tổng thống Donald Trump khẳng định, ứng dụng TikTok được sử dụng cho các chiến dịch thông tin sai lệch có lợi cho Trung Quốc và Mỹ phải có hành động tích cực chống lại công ty sở hữu TikTok để bảo vệ an ninh quốc gia. Ông Trump đã ra thời hạn 45 ngày cho Tập đoàn Microsoft phải hoàn tất việc tiếp quản hoạt động của TikTok tại Mỹ. Động thái này làm gia tăng áp lực buộc ByteDance phải ký một thỏa thuận bán toàn bộ hoặc một phần TikTok để xoa dịu những lo ngại về an ninh của Mỹ. Một thỏa thuận tiềm năng sẽ cho phép gã khổng lồ ở Thung lũng Silicon Oracle trở thành đối tác công nghệ của TikTok.

Trong khi đó, đối với WeChat, ông Donald Trump cho hay ứng dụng này tự động thu thập một lượng lớn thông tin từ người dùng và cho phép Trung Quốc tiếp cận thông tin